

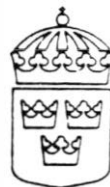
Motion till riksdagen

1989/90:Ub49

av Marianne Andersson i Vårgårda och Karin

Starrin (båda c)

med anledning av prop. 1989/90:90 om forskning

Mot.
1989/90
Ub49-55

Kvinnors forskning och kvinnoforskning

Trots att regeringen i propositionen talar väl om kvinnoforskningen och dess betydelse är resurstilldelningen mycket sparsam.

De tre professurer som föreslås finansieras genom omfördelning inom kvinnoforskningen. JÄMFO läggs ned. Fora för kvinnliga forskare – f n vid 8 högskolor – får *dela* på 1,2 miljoner. Dessa medel skall dessutom räcka för stöd till de nya centrumbildningar som bildas vid andra högskolor.

Under Karin Anderssons (c) tid som jämställdhetsminister lyftes kvinnoforskningen till ett prioriterat område. Sedan dess har fora för kvinnliga forskare sakta byggts upp och JÄMFO har arbetat. Regeringen säger nu att, genom inrättandet av de tre professurerna, kvinno- och jämställdhetsforskningen avslutat sitt uppbyggnadsarbete och att satsning på kvinnoforskning inom andra områden inte behövs. Detta är inte mindre än ett slag i ansiktet. Med tanke på att kvinnor är hälften av befolkningen och som sådana har rätt att få kvinnoaspekter tillgodosedda inom alla områden är regeringens inställning svår att förstå. Kvinnor har århundraden av eftersläpning att ta igen inom forskningen.

JÄMFO

Delegationen för jämställdhetsforskning inrättades år 1983 såsom ett sektorsorgan som skulle svara för initiering och samordning av jämställdhetsforskningen, först under arbetsmarknadsdepartementet, sedan 1988 under civildepartementet. Delegationen är sammansatt av fyra forskare och fem politiker representerande alla partier utom miljöpartiet. Delegationens uppgifter är följande:

- a) att fastställa forskningsbehov rörande jämställdhet, initiera, samordna och följa forskning;
- b) att ägna sig åt kontaktverksamhet, verka för att forskningsresultaten blir kända och tillgängliga;
- c) följa frågor som rör rekrytering av kvinnor till forskningen och de kvinnliga forskarnas villkor;
- d) yttra sig över ansökningar om medel till jämställdhetsforskning som remitteras från civildepartementet.

Det norska sekretariatet för kvinneforskning

I samband med förslaget om JÄMFO:s nedläggning kan det vara skäl att något ta upp utvecklingen av det norska sekretariatet för kvinneforskning som nyligen utvärderats och som fått fortsatt mandat. Detta sekretariat är knutet till det allmänvetenskaplige forskningsrådet i Norge. Dess uppgifter är att vara kontaktskapande, engagera sig i forskningsprojekt, initiera projekt främst genom seminarier och smärre rapporter, redigera tidskriften Nytt om kvinneforskning, främja rekryteringen av kvinnliga forskare.

I den under 1989 gjorda utvärderingen, NAVF:s sekretariat för kvinneforskning – en evaluering, Oslo 1989, finner man att sekretariatet har haft betydelse för kvinnoforskningen och kvinnoforskarna och dessutom gjort ett stort arbete i spridandet av kunskap om kvinnoforskningen. Man föreslår inte bara dess bevarande utan också utbyggnad: "Det har stor betydning att det finnes en nasjonal instans med god oversikt over pågående kvinneforskning og erfaring med formidlingsvirksomhet som kan bidra til å etablere kontakt mellen forskere og brukere."

I utvärderingen finner man att sekretariatet borde utöka sitt samarbete med andra forskningsråd än det allmänvetenskapliga samt öka sina ansträngningar att rekrytera kvinnliga forskare, liksom samarbete med jämställdhetsorganen vid universitet och högskolor.

Jämförelse Norge-Sverige

Av denna korta översikt framgår att det finns vissa grundläggande skillnader mellan JÄMFO och kvinnesekretariatet. Den främsta är att det senare är knutet till ett forskningsråd och inte till ett departement som JÄMFO. Kravet på initiering av forskning, kontakt och spridning av forskningsresultat är detsamma.

Sverige

I Sverige har delegationen fungerat som remissinstans vid ansökningar till departementet. Denna organisation har medfört en rad problem. Trots detta har JÄMFO kunnat uträtta mycket. En av JÄMFO:s främsta insatser har varit att ge uppdrag till rapporter på olika forskningsområden och att anordna seminarier. Information har spridits på olika sätt och skrifterna är mycket efterfrågade och ofta citerade.

Kontaktverksamhet

Vid sidan av kontakter med myndigheter, planerare etc bör framhåvas den intensiva kontakten med kvinnor på olika nivåer som vill ha upplysningar och hjälp med forskningslitteratur. JÄMFO mottar i genomsnitt 10–15 telefonsamtal om dagen i dessa och angränsande ärenden. Denna informationsverksamhet till kvinnor och kvinnliga forskare ute i landet har inte uppmärksamats. Just denna kontaktverksamhet framhålls i den norska utvärderingen som värdefull.

Jämförelsen mellan Sverige och Norge visar inte på att JÄMFO eller ett motsvarande organ har spelat ut sin roll utan på att den tills vidare bör bibe-

hållas och utredas. Kvinnoforskningen är fortfarande i behov av ett kontaktorgan på nationell nivå med ungefär denna verksamhet eller en utökning som nu bedrivs genom seminarier och rapporter. Huruvida den också skall vara ett organ som fördelar medel beror på hur man utformar verksamheten. Det allra bästa för kvinnoforskningen vore naturligtvis om en delegation för kvinnoforskningen fick behålla de medel som trots allt står till förfogande och förvandlas till ett litet forskningsråd. En annan lösning vore att delegationen i sin nuvarande form med sekretariat knöts till ett forskningsorgan, t.ex. forskningsrådsnämnden, och finge möjlighet att genomföra sin nuvarande forskningsplanerings-, seminarie- och kontaktverksamhet. Ett embryo till denna tanke finns i forskningspropositionen, där man menar att forskningsrådsnämnden skall ta över viss kontakt och informationsverksamhet. Men om detta skall bli allvar bör också tillräckliga medel föras över till denna nämnd. Man kan naturligtvis också som i Norge tänka sig att ge den nya uppgifter eller understryka behovet av vissa redan befintliga.

Om man vill främja kvinno- och jämställdhetsforskningen bör man i nuläget inte avskaffa JÄMFO. Först bör man göra en utvärdering och en utredning om vilken organisationsform som bäst gagnar kvinnoforskningen.

Centra/fora för kvinnliga forskare

Den beskrivning som i propositionen ges för kvinnliga forskare och kvinnoforskning antyder att regeringen inte är medveten om den utveckling som har skett under de senaste åren.

Centra/fora har vuxit fram som rena gräsrotsorganisationer bland kvinnliga forskare på alla nivåer. Efter hand har dessa enheter fått en status och en verksamhet vid universiteten som i många stycken motsvarar ämnesinstitutionernas. Detta framgår inte alls i propositionen, där det tvärtom talas om att miljöer som är positiva till kvinno- och jämställdhetsforskning bör skapas och vidmakthållas.

Vid de redan existerande enheterna förekommer reguljära kvinnostudiekurser på grundnivå och forskarutbildningsnivå. Dessutom bedrivs kvinnoforskning av forskare anställda vid dessa enheter.

De förhållanden som de vid Centrum/Forum anställda forskarna/lärarna arbetar under är mycket pressade på grund av knappa resurser. De förväntas bedriva egen forskning, handleda studenter från alla institutioner, undervisa på grundnivå och forskarutbildningsnivå, leda och stimulera den gemensamma teoridiskussionen inom kvinnoforskningen, utveckla internationella kontakter med andra forskare och dessutom sköta uppbyggnadsarbetet av enheterna, administrera, ställa upp för andra institutioner och för universitetet närhelst en "expert på jämställdhet" behövs, bistå andra forskare med hjälp av ansökningar m. m., m. m. Allt detta arbete sker alltså under mycker påfrestande villkor och det är därför av stor vikt att resursökningen till dessa enheter blir adekvat.

Det skulle vara ett rakt och smidigt sätt att vidmakthålla redan existerande och hittills mycket framgångsrikt arbetande miljöer för kvinnoforskning genom att öka på det föreslagna beloppet.

Om kvinnoforskningen i Sverige skall kunna utvecklas till en nivå som

motsvarar den i Norge måste också nya tjänster skapas. Dessa kan med fördel delas mellan Centrum/Forum och en ämnesinstitution. Ett sådant arrangemang har den fördelen att de gamla disciplinerna påverkas mot förändring och den för hela kvinnoforskningen gemensamma vetenskapsteoretiska utvecklingen utvecklas. Det är också ett gott stöd för den enskilde forskaren att kunna hämta kraft och näring för arbetet i en positiv miljö.

Stödet till kvinno- och jämställdhetsforskning har stor betydelse för att kunna analysera, förstå och bekämpa orättfärdiga förhållanden i samhället, där kön i de allra flesta sammanhang slår hårdare än klasstillhörighet, ålder, ras, etnisk bakgrund osv. Det är också en fråga om att påverka vetenskapernas teoribildning och modellbyggen som ofta utgår från att "människan" är en man och kvinnan därmed ett undantag. Ytterst är det en fråga om kvinnors rätt till kunskap på villkor som erkänner deras existens i världen och deras insatser för allmänsklig utveckling.

Jämställdhetsprofessur i ekonomi

Den professur i ekonomi som föreslås i propositionen avser ekonomisk forskning med inriktning på kvinnors och mäns löner. Motiven är att dessa frågor är centrala i den framtida politiken, vilket naturligtvis är sant och att kunskap i stor utsträckning saknas om lönebildning och löneskillnader ur ett livsperspektiv. När det gäller det sista är det faktiskt så att det finns en hel del kunskap och forskningsrapporter om detta.

Däremot är kunskaperna om kvinnors obetalda arbete och om socialförsäkringssystemets betydelse mindre.

Enligt vår uppfattning vore det värdefullt om jämställdhetsprofessuren i ekonomi kunde vidgas till att även omfatta kvinnors obetalda arbete och socialförsäkringssystemets betydelse.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utvärdering av JÄMFO:s verksamhet,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning om vilken organisationsform som bäst gagnar kvinnoforskning,
3. att riksdagen beslutar att delegationen för jämställdhet (JÄMFO) skall bibehållas tills utredning skett och beslut om fortsatt organisation fattats,
4. att riksdagen beslutar att till Centra/Fora för kvinnliga forskare anslå ett i förhållande till regeringens förslag med 5 milj. kr. förhöjt belopp,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en vidgning av inriktningen för jämställdhetsprofessuren i ekonomi.

Stockholm den 20 mars 1990

Mot. 1989/90

U649

Marianne Andersson (c)
i Vårgårda

Karin Starrin (c)